

Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi

Hüseyin Fatih KÜÇÜKİBİŞ¹ , Burhan ÖZKURT¹

¹Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Sivas, Türkiye

Araştırma Makalesi/Research Article		DOI: 10.5281/zenodo.13907341
Gönderi Tarihi/ Received:	Kabul Tarih/Accepted:	Online Yayın Tarihi/Published:
07.04.2024	06.08.2024	30.09.2024

Öz

Bu çalışmada, beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarına ilişkin beden eğitimi öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda öğretmenler tarafından değerlendirilmek üzere, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında hazırlanan Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı (5-8. sınıflar) ile Ortaöğretim Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı (9-12. sınıflar) hedef olarak seçilmiştir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmaya 2023/2024 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan, amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilmiş 16 beden eğitimi öğretmeni katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan dört soruluk "yarı yapılandırılmış görüşme formu" uygulanmıştır. Araştırmanın analizinde web tabanlı bir nitel analiz aracı olan "Saturate App" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, "Program Yaklaşımları" ve "Uygulama Engelleri" olmak üzere iki temalı bir yapının oluştuğu görülmüştür. Araştırma neticesinde, beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarının içerik yönünden yeterliliklerinin ve yetersizliklerinin bulunduğu, ders saatinin azlığı, saha/malzeme eksiklikleri, olumsuz coğrafi koşullar gibi faktörlerin ise öğretim programlarının uygulanmasını zorlaştırdığı sonucuna varılmıştır. Bu kapsamda, beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarının modern ihtiyaçlara göre gözden geçirilmesi, programı uygulamak için gerekli fiziki koşulların ve uluslararası akreditasyonların sağlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi, beden eğitimi öğretmenleri, öğretim programları, spor.

Investigation of teachers' opinions on physical education and sports curriculum

Abstract

This research aimed to examine the opinions of physical education teachers regarding physical education and sports curriculum. In this context, the Physical Education and Sports Lesson Curriculum (Grades 5-8) and the Secondary School Physical Education and Sports Lesson Curriculum (Grades 9-12) prepared by the Ministry of National Education in 2018 were selected as targets to be evaluated by teachers. Therefore, the Physical Education and Sports Lesson Curriculum (5-8th Grades) and the High School Physical Education and Sports Lesson Curriculum (9-12th Grades) prepared by the Ministry of National Education in 2018 were chosen as the target. In the research, case study design, one of the qualitative research methods, was used. 16 Physical Education Teachers working in schools affiliated with the Ministry of National Education in the 2023/2024 academic year, selected by purposeful sampling method, participated in the research. A "semi-structured interview form" consisting of four questions prepared by the researcher was used as a data collection tool in the study. "Saturate App", a web-based qualitative analysis tool, was used in the analysis of the research. After the research, it was seen that a two-themed structure was formed: "Program Approaches" and "Implementation Barriers". As a result of the research, it was concluded that Physical Education and Sports Lesson Curriculums have sufficiencies and inadequacies in terms of content, and factors such as lack of lesson hours, field/material deficiencies, and negative geographical conditions make the implementation of the curriculum difficult. In this context, it is recommended to review the Physical Education and Sports Curriculum according to modern needs and to ensure the necessary physical conditions and international accreditations to implement the curriculum.

Keywords: Physical education, physical education teachers, curriculums, sports.

Sorumlu Yazar/ Corresponded Author: Hüseyin Fatih KÜÇÜKİBİŞ, **E-posta/ e-mail:** hfatihkucukibis@gmail.com

GİRİŞ

Eğitim, “içinde yaşadığımız dünyanın nasıl bir insan tipine ihtiyacı var?” sorusu ile başlayan ve “İhtiyacımız olan insan tipini nasıl yetiştiririz?” sorusu ile çözümlerin sıralandığı, bu çözümlerin ise sürekli sınındığı bir süreçtir. Eğitim ile ilgili yaptığımız her sorgulama, sonunda bizi mevcut durumu irdelemeye ve elde edilen sonuçları muhasebe etmeye götürmektedir. Davranışları eğitim yoluyla “istendik” olarak değiştirilmesi hedeflenen insan (Senemoğlu, 2007) için sürekli değişen şartlar ve edinilmesi gereken nitelikler, eğitim hedeflerine uygun “öğretimin” geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Eğitim-öğretim sürecindeki dönüşümler, bu süreci oluşturan tüm yapıların değerlendirilmesini de gerektirmektedir (Erişen, 1998). Bu bağlamda, öğretim sürecinin yürütülmesine kılavuzluk eden ve içerisinde hedeflerin, kazanımların yer aldığı öğretim programlarının değerlendirilmesi önem kazanmaktadır.

Öğretim programları, “*eğitimin genel amaçlarında tanımlanmış olan insan tipini yetiştirmeyi amaçlayan kuramsal ve uygulamalı yapılar*” olarak ifade edilmektedir (Epeçan & Erzen, 2008). Türk Eğitim Sistemi’nde genel amaçlar, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nda özetle; devletin temel ilkelerine-hukuka ve toplumsal değerlere bağlılık, iyi bir yurttaş olmak, kişisel gelişimi sağlamak ve faydalı olmak temaları ile tarif edilmiştir (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973). Eğitimin amaçlarına ilişkin farklı görüşler olmakla birlikte, felsefi yaklaşımlar ve tarihi süreçler dikkate alındığında, amaçların zaman içerisinde farklılaştığı görülmektedir (Şişman, 2011). Yirminci yüzyılın sonlarında ortaya çıkan değişim ve dönüşümler, Türk toplumunu etkileyerek eğitim yaklaşımlarında yenilenme gereksinimini ortaya çıkarmıştır (MEB, 2011). Bu değişimlerle birlikte Türk Eğitim Sistemi, “4+4+4 eğitim sistemi” olarak adlandırılan sistemin yürürlüğe girmesiyle büyük oranda yenilenmiştir (Resmî Gazete, 2012). Yürürlüğe giren bu yeni sistem ve 21. yüzyılda hedeflenen insan niteliklerine dair değişimler, öğretim programlarının güncellenmesini ve geliştirilmesini zorunlu kılmıştır.

Toplum ihtiyaçlarının değişmesi ve güncel yaklaşımlar, öğretim programlarının sürekli olarak geliştirilmesine neden olmakta (Yüksel, 1998) ve bu doğrultuda yeni çözümler üretilmektedir (Çeliköz, 2004). Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programları da bu yeni paradigmaya uygun olarak 2018 yılında hazırlanmış ve öğretmenler tarafından uygulanmaya başlanmıştır. Bu programlar, programa ilişkin amaçları, perspektifi, değerleri, yetkinlikleri, alana özgü becerileri, ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını, öğrenme alanlarını, alt öğrenme alanlarını, konuları ve kazanımları içermektedir (MEB, 2018a; 2018b). İçerikler değerlendirildiğinde, 21. yüzyıl niteliklerine sahip insan tipine erişme hedefinin merkeze alındığı görülmektedir. Bu nitelikler, öğrencide mevcut olması hedeflenen beceriler ve

yetkinlikler etrafında çalışılmıştır (Cansoy, 2018). Ancak, süreç içerisinde bu nitelikler için farklı tanımlar ve yaklaşımlar ortaya çıkmış ve ortak bir tanım üzerinde uzlaşamamıştır (Uluyol & Eryılmaz, 2015). Genel olarak 21. yüzyıl nitelikleri, “*teknoloji araçlarının kullanımı, dil-sembol ve metin kullanımı, bilgi kullanımı, teknoloji kullanımı, heterojen gruplarla etkileşim, diğerleriyle iyi ilişkiler kurma, işbirliği içinde ve takım halinde çalışma, karmaşık olayları yönetme ve çözmeye*” olarak sıralanmaktadır (OECD, 2009). Türk Milli Eğitimi uygulamalarında da 21. yüzyıl becerileri dikkate alınarak, “*anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematik yeterliği, bilim ve teknoloji yeterliği, dijital yeterlik, öğrenmeyi öğrenme, inisiyatif alma ve girişimcilik algısı, sosyal ve kamusal yeterlikler, kültürel farkındalık ve ifade*” olmak üzere dokuz yeterlilik alanı belirlenmiş ve öğretim programlarına yansıtılmıştır (Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2017).

Öğretim programlarının sahip olduğu düşünülen olumlu niteliklerine rağmen, süreç içerisinde değişiklik yapılması gereken durumlar ortaya çıkmaktadır. Bu süreç, geri bildirim ile iletişimi ile doğrudan ilişkilidir (Dick & Babadoğan, 2019). Geri bildirim ve iyileştirme mekanizmasının işletilmesinde eğitimciler, öğrenciler ve veliler gibi birçok paydaşın karar almada etkin olması gerekmektedir (Yüksel, 2000; Arslan & Erail, 2023). Öğretim programlarının öngördüğü niteliklerin kazandırılmasında görev üstlenen en önemli unsurların başında ise öğretmenler gelmektedir. Eğitim-öğretim sürecinin doğrudan yürütücüsü olan öğretmenler, gelişen öğretilerin kazandırılmasında sorumluluk sahibidir (Aygün ve ark., 2016). Ayrıca öğretmenler, programların uygulayıcısı olmanın yanı sıra, eğitim sürecindeki edinimleri ile öğretim programlarının geliştirilmesine yön verecek önemli unsurlar olarak görülmektedir (Kara & Yapıcıoğlu, 2023). Bu sebeple, beden eğitimi öğretmenlerinin görüşlerinin alınması, mevcut öğretim programlarının değerlendirilmesine ışık tutacaktır. Öyle ki Milli Eğitim Bakanlığı'nın 21. yüzyıl öğrenci profili çalışmasında belirttiği, “*Öğrenciye davranışları, hâl ve hareketleri ve kişiliği ile örnek olan ve eğitimi 21. yüzyıl anlayışına göre uygulayan öğretmenler olmadıkça çizilen öğrenci profilinin bir faydası olmayacaktır. Çünkü bu öğrenciyi yetiştirecek insan unsuru öğretmenlerden oluşmaktadır*” (MEB, 2011) yönündeki görüşleri, öğretmenlere ilişkin bu beklentileri ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada, beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarına ilişkin beden eğitimi öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Öğretmenler tarafından değerlendirilmek üzere, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında hazırlanan Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı (5-8. Sınıflar) (MEB, 2018a) ile Ortaöğretim Beden

Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı (9-12. Sınıflar) (MEB, 2018b) hedef olarak seçilmiştir.

Bu amaç ve hedef doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

1. Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarının teorik yapısına ilişkin beden eğitimi öğretmenlerinin tespitleri, görüşleri ve önerileri nelerdir?
2. Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarının uygulanmasına ilişkin beden eğitimi öğretmenlerinin tespitleri, görüşleri ve önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın deseni, katılımcı bilgileri, veri toplama araçları ve süreçleri, sınırlılıklar, varsayımlar ile analizler hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma modeli

Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden “durum çalışması deseni” kullanılmıştır. Durum çalışması araştırması “karmaşık”, “özel” ve “ilginç” bir olgunun (vakanın) veya analiz birimi haine getirilebilir durumun kendi bağlamı içinde incelenmesini esas alan bir nitel araştırma desendir. Durum çalışması deseninde güncel bir sosyal olgu kendi bağlamı içinde, derinlemesine incelenir (Tutar & Erdem, 2020; Creswell, 2016).

Araştırma grubu

Araştırmanın katılımcılarını, 2023/2024 Eğitim-Öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenleri oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilmiş olan 16 beden eğitimi öğretmeni, doğrudan bilgi ve deneyim sahibi olunan kaynaklara yönelmeyi amaçladığı için bu araştırmaya katılmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2004). Araştırma, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında hazırlanan Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı (Ortaokul 5-8. Sınıflar) ve 2018 yılında hazırlanan Ortaöğretim Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı (9-12. Sınıflar) ile ilgili görüşlerle sınırlandırılmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

Kod	Eğitim Durumu	Yaş	Cinsiyet	Meslek Yılı	Görev Yaptığı Okul
K.1	Doktora	42	Erkek	16	Lise
K.2	Yüksek Lisans	41	Erkek	14	Lise
K.3	Yüksek Lisans	39	Erkek	14	Lise
K.4	Yüksek Lisans	35	Erkek	11	Lise
K.5	Yüksek Lisans	29	Erkek	8	Ortaokul
K.6	Lisans	27	Erkek	3	Ortaokul
K.7	Lisans	38	Erkek	15	Lise
K.8	Lisans	37	Kadın	10	Ortaokul
K.9	Lisans	30	Erkek	9	Lise
K.10	Lisans	41	Kadın	15	Ortaokul
K.11	Lisans	28	Kadın	1	Ortaokul
K.12	Lisans	45	Erkek	16	Lise
K.13	Lisans	43	Erkek	18	Lise
K.14	Lisans	36	Kadın	11	Ortaokul
K.15	Lisans	28	Erkek	3	Ortaokul
K.16	Lisans	38	Erkek	14	Ortaokul

Tablo 1 incelendiğinde, katılımcıların demografik özelliklerinde çeşitlilik olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyi açısından bir doktora, dört yüksek lisans ve on bir lisans mezunu katılımcı bulunmaktadır. Yaşları 27 ile 45 arasında değişen katılımcıların ortalama yaşlarının 36 olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet dağılımında ise 4 kadın ve 12 erkek öğretmen yer almaktadır. Katılımcıların meslekteki deneyimleri 1 yıldan 18 yıla kadar değişmekte olup, ortalama meslek yılı yaklaşık 11'dir. Görev yaptıkları okul türlerine bakıldığında, katılımcıların 8'i ortaokulda, 8'i ise lisede görev yapmaktadır. Bu demografik çeşitlilik, öğretim programlarının değerlendirilmesinde geniş bir perspektif sağlamaktadır. Katılımcıların farklı eğitim düzeyleri, yaşları ve mesleki deneyimleri, programların uygulanabilirliği ve etkinliği hakkında zengin ve çeşitli geri bildirimler sunmaktadır.

Veri toplama araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak iki farklı form kullanılmıştır. İlk olarak, katılımcıların eğitim durumu, yaş, cinsiyet, meslek yılı ve görev yaptığı okulu belirlemeye yönelik beş sorudan oluşan bir kişisel bilgi formu hazırlanmıştır. Ayrıca, katılımcıların görüşlerini derinlemesine ortaya koyabilmek amacıyla, araştırmanın amacına uygun olarak araştırmacı tarafından altı sorudan oluşan bir "yarı yapılandırılmış görüşme formu" taslağı oluşturulmuştur.

Araştırma sorularının hazırlanması

Araştırma soruları, beden eğitimi öğretmenlerinin ders programlarına yönelik görüşlerini derinlemesine incelemek üzere hazırlanmıştır. Başlangıçta altı ana sorudan oluşan bir görüşme formu taslağı oluşturulmuştur. Bu sorular, öğretmenlerin deneyimlerini ve eğitim süreçlerine yönelik değerlendirmelerini daha iyi anlayabilmek için açık uçlu olarak formüle edilmiştir. Bu süreçte, beden eğitimi ve spor eğitimi alanında uzman üç akademisyenin görüşlerine başvurulmuş ve soruların kapsamı, ifadeleri ve odaklanacağı konular hakkında geri bildirimler alınmıştır.

Uzman görüşlerinin alınması ve formun son halinin belirlenmesi

Görüşme formu, alanında uzman akademisyenlerden alınan geri bildirimler doğrultusunda revize edilmiştir. Uzmanlar, soruların daha net hale getirilmesi, bazı soruların anlaşılabilirliğinin artırılması ve odaklanılacak konuların belirginleştirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Örneğin, uzmanlardan biri, bir sorunun fazlasıyla genel olduğunu ve daha spesifik hale getirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bir başka uzman ise, bazı soruların katılımcılar tarafından yanlış anlaşılabilirliğini ifade ederek bu soruların yeniden formüle edilmesini önermiştir. Geri bildirimler sonucunda, başlangıçta altı ana sorudan oluşan form, dört ana soruya indirgenmiştir. Uzmanlar arasında bazı görüş farklılıkları bulunmakla birlikte, nihai karar ortak bir uzlaşma sonucu alınmış ve formun son hali belirlenmiştir. Formun son şekli, yapılan tüm düzenlemeler tekrar uzmanlara sunularak onaylanmıştır.

Pilot uygulama süreci

Formun uygulanabilirliğini ve anlaşılabilirliğini test etmek amacıyla bir pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Bu uygulama, alanında uzman ve belirli bir deneyime sahip beden eğitimi öğretmenleriyle yapılmıştır. Katılımcı öğretmenler, hem taşrada hem de il merkezlerinde görev yapmakta olup, mesleki bilgi birikimleri ile araştırmaya önemli katkılar sağlamışlardır. Pilot uygulama sonucunda, görüşme formunun genel olarak anlaşılır olduğu, ancak bazı soruların daha açık hale getirilmesi gerektiği belirlenmiştir. Elde edilen geri bildirimler doğrultusunda, görüşme formunda küçük revizyonlar yapılmıştır. Görüşmeler, öğretmenlerin ders dışı zamanlarında, eğitim kurumlarının toplantı odalarında gerçekleştirilmiş ve her bir görüşme yaklaşık 30-45 dakika sürmüştür.

Görüşme süreci ve etik kurallar

Araştırmanın tüm aşamaları etik ilkelere uygun olarak yürütülmüştür. Araştırma için gerekli etik kurul izni, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu

Başkanlığı'ndan "28.10.2022 tarihli, E-60263016-050.06.04-224161 sayılı kararı" ile alınmıştır.

Görüşmeler, tamamen gönüllülük esasına dayanmış ve katılımcılara hiçbir baskı yapılmamıştır. Katılımcılar, araştırmaya isteyerek katılmış ve görüşmelerin bir kısmı yüz yüze, bir kısmı ise çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma süreci boyunca, literatürde belirtilen etik ve ahlaki kurallara titizlikle uyulmuştur.

Verilerin toplanması ve analizi

Verilerin toplanması

Araştırmada veriler, yazılı ve ses kaydı olarak toplanmıştır. Veri toplama sürecinde, katılımcıların yanıtları hem yazılı olarak alınmış hem de ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Yazılı olarak toplanan veriler görüşmelerden hemen sonra not edilmiştir. Görüşmeler sırasında katılımcıların gizliliğini korumak amacıyla kodlar atanmış (K.1, K.2, vb.) ve tüm görüşmeler bu kodlarla kaydedilmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmeler daha sonra katılımcılara tekrar teyit ettirilmiş, düzeltmek veya eklemek istedikleri görüşleri tekrar alınmıştır. Verdikleri ilk yanıtlara ilişkin düzeltme ve eklemeleri ile eksik gördükleri yanıtlar revize edilerek kayıt ve veri toplama işlemi sonlandırılmıştır.

Verilerin analizi

Toplanan verilerin çözümlemesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, araştırılan olgu veya olayın kökenlerine odaklanarak, araştırma probleminin altında yatan kavramları ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri ayrıntılı verilerle ortaya çıkarmayı hedeflemektedir (Miller, 2003). Bu araştırmada, verilerin analizi için web tabanlı bir nitel analiz aracı olan "Saturate App" kullanılmıştır. Verilerin analizi dört aşamada gerçekleştirilmiştir:

Verilerin Kodlanması: İlk olarak, elde edilen tüm veriler incelenmiş ve anlamlı birimler halinde kodlanmıştır.

Kodlanan Verilere İlişkin Temaların Belirlenmesi: Kodlanan veriler arasında benzerlikler ve farklılıklar incelenerek, bu verilerden temalar oluşturulmuştur.

Kodların ve Temaların Düzenlenmesi: Oluşturulan temalar ve kodlar, araştırma soruları doğrultusunda düzenlenmiş ve ilişkilendirilmiştir.

Bulguların Tanımlanması ve Yorumlanması: Son olarak, elde edilen bulgular tanımlanmış ve bu bulguların araştırma soruları ile ilişkisi yorumlanmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2011).

Araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliği

Nitel araştırmalarda, araştırmacının nesnel bir tutumla kendi görüş ve düşüncelerini dâhil etmeden güvenilirliği sağlaması mümkündür. Geçerliliğin sağlanması için katılımcı onayı alınmış ve çeşitleme yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2011). Yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanması sürecinde, üç katılımcı ile ön test uygulaması yapılmış ve çift uzman paneli ile anlaşılmayan ifadeler ve olası hatalar ayıklanarak tutarlılık sağlanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya ilişkin elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2. Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programları ile ilgili öğretmen görüşlerine ilişkin tema, kategori ve kodlar

Tema	Kategoriler	Kodlar	F	Katılımcılar
Program Yaklaşımları	İçerik Yeterlilikleri	Yeterlilik	5	K.1;K.4;K.7;K.12;K.16
		Olumlu	6	K.2;K.6;K.8;K.11;K.15;K.16
		İşlevsel	2	K.6;K.7
		Gelişim düzeylerine uygun	1	K.4;K.9;K.12
		Doğru tespitler yapılmış	1	K.2
		Yaşam boyu öğrenme odaklı	2	K.6;K.8
		Kolaylık	1	K.7
		Anlaşılır	1	K.10
		Temel becerilere dönük	4	K.6;K.11;K.13;K.14
		Güncel	4	K.5;K.6;K.10;K.16
		Kapsayıcı	2	K.9; K.15
		Evrensel	1	K.5
		Öğrenci merkezli	7	K.3;K.6;K.7;K.8;K.10;K.13;K.16
		Yaparak yaşayarak öğrenme odaklı	3	K.1;K.3;K.16
		İçerik Yetersizlikler	Gerçek yaşamla uyumsuz	1
Açıklayıcı bilgiler yetersiz	3		K.6;K.9;K.11	
Etik ilkeler eksik	1		K.11	
Kazanımlar yetersiz	2		K.7; K.8	
İlgi ve istekler göz ardı edilmiş	1		K.5	
Coğrafi farklılıklar göz ardı edilmiş	5		K.5;K.7;K.9;K.10;K.12	
Aşırı teorik	2		K.5;K.6	
Uygulama Engelleri	Fiziki Koşulların Yetersizliği	Salon/Saha yetersiz	15	K2-K16
		Materyaller yetersiz	15	K2-K16
		Duyarsızlık	9	K.2;K.3;K.4;K.5;K.11;K.12;K.14;K.15;K.16
	Diğer Engeller	Olumsuz iklim koşulları	5	K.11;K.12;K.14;K.15;K.16
		Ders saatinin yetersizliği	7	K.2;K.3;K.4;K.6;K.7;K.8;K.13
	Uygulamada yetersiz	6	K.2;K.3;K.5;K.7;K.10;K.15	

Tablo 2 incelendiğinde, katılımcı görüşlerinin “Program Yaklaşımları” ve “Uygulama Engelleri” olmak üzere iki ana temada toplandığı görülmektedir. “Program Yaklaşımları” teması, “İçerik Yeterlilikleri” ve “İçerik Yetersizlikleri” kategorilerine ayrılmıştır. “Uygulama Engelleri” teması ise “Fiziki Koşulların Yetersizliği” ve “Diğer Engeller” kategorilerini içermektedir. Katılımcı ifadeleri için kodlar (örneğin; kapsayıcı, anlaşılır, güncel) tanımlanmıştır. Katılımcı görüşlerini yansıtan kodların dağılımları, 1 ila 15 arasında değişen

frekanslarla belirtilmiştir. Tabloda katılımcılar “K.1; K.2...” şeklinde gösterilmektedir. Tema, kategori ve kodlara ilişkin şekil aşağıda yer almaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Temalar, kategoriler ve kodlar

Temalar, kategoriler ve kodlar

Araştırmada katılımcıların Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programları ile ilgili ifade ettikleri görüşler, temalar, kategoriler ve kodlar çerçevesinde tanımlanmıştır. Bu yapılar, öğretmenlerin programlara yönelik değerlendirmelerini daha sistematik bir şekilde ele almak amacıyla oluşturulmuştur. Ayrıca örnek katılımcı görüşleri kodlar altında paylaşılmıştır.

Program yaklaşımları teması

Katılımcıların içerik yönünden ifade ettikleri görüşleri, “İçerik Yeterlilikleri” ve “İçerik Yetersizlikleri” kategorileri altında toplanmış ve bu görüşler “Program Yaklaşımları” teması altında değerlendirilmiştir.

İçerik yeterlilikleri kategorisi

Bu kategori, öğretmenlerin beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarının yeterli ve olumlu buldukları yönleri ifade eder.

Yeterlilik

“... mevcut öğretim programının, içinde bulunduğumuz sistem için genel olarak yeterli olduğunu düşünüyorum” (K.1), “... hem içerik bakımından hem de öğrencilerin kendilerini geliştirmeleri adına önemli kazanımları içermesi bakımından yeterli olabilecek bir seviyede hazırlanmıştır” (K.4), “... günümüz şartları düşünüldüğünde, programlarının yeterli düzeyde olduğunu düşünüyorum” (K.7).

Olumlu

“Dersin verimliliğini artırma yönünden faydalıdır” (K.6), “... derse karşı ilgi daha fazla artmıştır. ... gelen yeni düzenlemeler süreci olumlu etkilemiştir” (K.8), “... mevcut öğretim programı sayesinde kazanımları belli bir düzen ve sıralamayla verebiliyoruz” (K.16).

İşlevsel

“Bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, öğretmenlere kılavuzluk eden programlar olarak tasarlanmıştır” (K.6), “FEK kartlara yer vererek beden eğitimi ve spor dersi kazanımlarının daha iyi kavratılması sağlanmaktadır” (K.7).

Gelişim düzeylerine uygun

“... öğrencilerin gelişim düzeyleri dikkate alınarak hazırlanmıştır” (K.4), “... Gelişim düzeylerine ve aşamalılık ilkesine uygun olarak ileri yaş gruplarında daha üst becerilere yönelik kazanımlar öğrencilere aktarılmaktadır” (K.9), “... çocukların yaş seviyelerine uygun, el kas koordinasyonu ve denge geliştirmeye yönelik olması” (K.12).

Doğru tespitler yapılmış

“Milli bayramlara, özel günlere program içerisinde yer verilmesi ve sporun öneminin belirtilmesi açısından doğru tespitlerin yapıldığını düşünüyorum” (K.2).

Yaşam boyu öğrenme odaklı

“... öğrenciler merkezde oldukları için de derse karşı daha fazla ilgili olurlar ve böylelikle yaşam boyu öğrenme fırsatı sunulmuş olur” (K.6), “Öğretim programında yaşanan değişikliklerle yaşam boyu öğrenme sağlanmıştır” (K.8).

Kolaylık

“... programı uygulama esnasında öğretmenin dikkat etmesi gereken noktalar işaret edilmiş ve ölçme değerlendirme de çeşitli kolaylıklar sağlanmıştır” (K.7).

Anlaşılır

“... Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programları anlaşılır, açık ve sınırları belirlidir...” (K.10).

Temel becerilere dönük

“...el kas koordinasyonu ve denge gibi temel becerileri geliştirmeye yönelik” (K.13), “... Temel becerileri geliştirmeye yöneliktir. Temel psikomotor becerileri

geliştirmeye ve çocukların duyuşsal ve bilişsel alanlara ait kazanımlar elde etmesine yönelik içeriğe sahiptir” (K.14).

Güncel

“... Çağın ihtiyaçlarına uygun olarak eğitim sisteminde değişikliklere ve düzenlemelere gidilmiştir” (K.6), “... kazanımlar güncel konularla oluşturulmuştur” (K.10), “Genel olarak güncelliğiyle yeterli olduğu düşüncesindeyim” (K.16).

Kapsayıcı

“... öğretim programları kazanımları kapsayıcı bir şekilde tüm becerileri içermektedir” (K.9), “... programın kapsayıcılığı, kapsamı ve içeriği bakımından yeterli olduğu düşüncesindeyim” (K.16).

Evrensel

“... Öğretim Programı; bir yandan millî değerleri bir yandan da evrensel değerleri içselleştirmiş yapıdadır. Bu göz önünde bulundurulduğunda program evrensel değerlere sahiptir” (K.5).

Öğrenci merkezli

“... öğretim programında ön plana çıkan yapılandırmacı yaklaşım sayesinde öğrenciler öğrenmede merkezdedir” (K.6), “... program öğrencileri merkeze alarak hazırlanmıştır” (K.7), “Öğrenci ve süreç odaklı bir program oluşturulmaya çalışılmıştır” (K.8), “... öğrenci ve süreç odaklılar” (K.10), “... genel olarak bazı eksikliklerin olmasına rağmen öğrenci odaklı olması gayet yerindedir” (K.13).

Yaparak yaşayarak öğrenme odaklı

“... olumlu yönleri olarak öğrencilerin yaparak yaşayarak bilgi edinmeleri gösterilebilir” (K.1), “Öğretmenin rehber konumunda kalması, öğrencinin öğrenme merkezinde kalması ve öğrenmenin yaparak yaşayarak öğrenmenin sağlanması olumlu yönleridir” (K.3), “... okul dışı kazanımlarına uygun yapısıyla yaparak yaşayarak öğrenmeye imkân sağlamaktadır” (K.16).

İçerik yetersizlikleri kategorisi

Bu kategori, öğretmenlerin beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarının yetersiz buldukları yönleri ifade eder. Örnek katılımcı görüşleri, aşağıdaki kodlar altında toplanmıştır.

Gerçek yaşamla uyumsuz

“... program öğrencilere gerçek yaşama ait, ilk elden tecrübe ve bilgi kazandırma konusundan ve günümüzün yaşam normlarından uzaktır” (K.1), “...öğretim programının gerçek hayatla uyumsuz olduğunu düşünüyorum” (K.7), “... Mevcut öğretmen yeterlilikleri ile uyumsuzdur” (K.10).

Açıklayıcı bilgiler yetersiz

“... öğretim programının amaç ve kazanımların gerçekleştirilmesi için sunulan açıklayıcı bilgiler yetersiz” (K.6), “Ders kazanımlarına uygun ders içerikler hakkında yeterli düzeyde açıklayıcı bilgi yoktur” (K.9), “Yöntem ve tekniklerin uygulanması hakkında da çok az bilgi var” (K.11).

Etik ilkeler eksik

“... etik ilkeler yönünden yetersizdir” (K.11).

Kazanımlar yetersiz

“Geleneksel Çocuk Oyunlarımız ayrı bir öğrenme alanı buna bağlı alt öğrenme alanları ve kazanımlarla birlikte programlarımızda yer almalıdır” (K.7), “Güncel programla birlikte ve kaldırılan düzen alıştırmaları beden eğitimi dersinin en önemli gereklerinden birisidir” (K.8).

İlgi ve istekler göz ardı edilmiş

“... programda öğrencilerin ilgi ve istekleri göz ardı edilmiş durumdadır” (K.5).

Coğrafi farklılıklar göz ardı edilmiş

“Hazırlanan programlar merkezi olduğu için, maalesef ülkemizdeki her okula uygun olamamaktadır” (K.7), “Programlar oluşturulurken tüm coğrafi bölgelerde uygulanacak şekilde hazırlanmamıştır” (K.9), “Hizmet bölgeleri bakımından değerlendirilme yapılmamış olması olumsuz tarafıdır” (K.10).

Aşırı teorik

“...program yalnızca teorikte kalmaktadır” (K.5), “... öğretim programında teorik konulara çok fazla yer verilmiştir” (K.6).

Uygulama engelleri teması

Bu tema, öğretmenlerin beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarının uygulamasında karşılaştıkları zorlukları ifade eder. “Fiziki Koşulların Yetersizliği” ve “Diğer Engeller” kategorileri altında toplanmıştır.

Fiziksel koşulların yetersizliği kategorisi

Bu kategori, fiziksel altyapının yetersizliği ile ilgili öğretmen görüşlerini ifade eder. Örnek katılımcı görüşleri, aşağıdaki kodlar altında toplanmıştır:

Salon/Saha yetersizliği

“... salonlu ve salonsuz okullara uygun ders planı yapılmasına rağmen yine de eksik kaldığı noktalar var” (K.8), “... öğrenci sayısına göre ders işlenecek yeterli alan olmaması, spor salonu eksikliği nedeniyle programın uygulanması zorlaşıyor...” (K.14).

Materyaller yetersizliği

“... okullarımızın fiziki yapısı ve malzemelerimiz belirtilen etkinlikleri uygulamada yetersiz kalıyor bu yüzden program yönergeleri tam olarak uygulanamıyor” (K.10), “Uygulamadaki temel sorun malzeme ve spor salonu sorunudur” (K.13), “... malzeme yetersizliği okulun fiziksel yapısı gibi nedenlerden öğretim programında belirlenen kazanımlara yeterli seviyede ulaşamadığını düşünüyorum” (K.16).

Diğer engeller kategorisi

Bu kategori, diğer uygulama zorluklarını ifade eder. Katılımcı görüşleri, aşağıdaki kodlar altında toplanmıştır:

Duyarsızlık

“Beden Eğitimi spor dersi Öğretim Programına ilişkin temel sorunlar, öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersini diğer derslerden daha önemsiz görülmesi ve zaman kaybı olarak düşünülmesi ...” (K.2), “Aileler ve okul idaresinin beden eğitimi ve spor dersini, diğer derslerden daha değersiz görmesi, diğer branş öğretmenlerinin derse karşı olumsuz tutumları...” (K.14), “İdari amirlerin bazıları bu dersin önemini anlayamadığından dersin işleyişi ile ilgili sorunlarda kayıtsız kalmaktadırlar” (K.15).

Olumsuz İklim Koşulları

“... Coğrafi koşullar ve okul spor alanlarının dersin işlenişine uygun olmaması ...” (K.12), “Hem dışarda hem de salonda uygulanması gereken branş sporları iklim koşulları vb. nedenlerle yetersizlikler yaşanmaktadır” (K.14),” ... Kış mevsiminin çok sert geçtiği yerlerde kapalı spor salonunun olmaması ders önünde

büyük bir engel oluşturmaktadır” (K.15),” ... Özellikle kış memleketlerinde programı yürütmek çok zor” (K.16).

Ders saatinin yetersizliği

“... Ders saatlerinin az olması... programın uygulanmasını zorlaştırıyor” (K.2 saati sayılarının artışı yapılabilir” (K.3), “... Ders sayılarının yetersiz olmasından ötürü programı belirtilen şekilde yürütmek pek mümkün değil” (K.13).

Uygulamada yetersiz

“Her ne kadar programların esneklik özelliği olsa da uygulama aşamasında zorluklarla karşılaşabilmekteyiz” (K.7), “... Ölçme ve değerlendirme beklentileri sunulmuş ancak araçları sınırlı tutulmuş” (K.10).

Katılımcı önerileri

Katılımcı önerileri, “içerik önerileri”, “saha, materyal ve ihtiyaçlarına ilişkin öneriler”, “dersin süresine ilişkin öneriler”, “paydaş rol ve sorumluluklara ilişkin öneriler” ve “alternatif ve hizmet bölgelerine uygun program öneriler” olmak üzere beş ana kategori altında gruplandırılmıştır.

İçerik önerileri

Katılımcılar, öğretim programlarının daha etkili ve uygulanabilir olabilmesi için içerik önerilerinde bulunmuşlardır.

“...program gerçek ve güncel yaşam koşulları uygun içeriklerle hazırlanmalıdır” (K.1), “... Öğrencilerin hayatları boyunca kullanacakları kavramların, öz yönetim becerilerinin, sosyal becerilerinin ve düşünme becerilerinin geliştirmesi için daha fazla uygulamaların yer alması gerekir” (K.5), “... Öğretim programı amaç ve kazanımların gerçekleştirilmesi konusunda daha fazla açıklayıcı bilgilerle sunulmalıdır” (K.6), “... Öğretim programında duyuşsal kazanımlara verilen ağırlık artırılmalı” (K.7),”Güncel programla birlikte ve öncesinde kaldırılan düzen alıştırmaları beden eğitimi dersinde yer almalıdır” (K.8),”Oyun oynuyorum derleme kitepçığı gibi ders işlemeye yardımcı kaynakların yeniden erişime açık olması gerekir” (K.9), “Fiziksel Etkinlik Kartları (FEK) kartlarındaki etkinlikler artırılmalı. Modern ve teknolojik etkinlikler oluşturulmalı. Yöntem ve tekniklerin uygulanması hakkında daha fazla bilgi içermeli” (K.10).

Saha, materyal ve ihtiyaçlarına ilişkin öneriler

Katılımcılar, öğretim programlarının daha iyi uygulanabilmesi için fiziksel koşulların iyileştirilmesini ve materyal ihtiyaçlarının giderilmesini önermişlerdir.

“... fiziki şartların düzeltilmesi, okullara malzeme desteğinin sağlanması gerekir” (K2), “Salonlu ve salonsuz okullar için programların eksik kaldığı noktalar tamamlanmalı” (K.8), “...ucuz maliyetli portatif kapalı alanlar yapılabilir” (K.11). “Malzeme eksiklikleri giderilmelidir” (K15).

Dersin süresine ilişkin öneriler

Katılımcılar, programın uygulanabilmesi ve kazanımların sağlanabilmesi için ders saatlerinin artırılmasını önermişlerdir.

“... Haftalık ders saatleri artırılmalıdır” (K.7), “... kazanımların öğrencilere kazandırılabilmesi adına ders saati sayılarının artışı yapılabilir” (K.3), “... 2 olan ders saati artırılabilir veya her sınıf bazında spor ve fiziki etkinlikler dersi eklenebilir” (K.8).

Paydaş, rol ve sorumluluklara ilişkin öneriler

Katılımcılar, beden eğitimi derslerine ilişkin paydaş, rol ve sorumlulukların geliştirilmesini önermişlerdir.

“...Programlar veli-öğrenci- öğretmene anlatılarak gereken özenin gösterilmesi sağlanmalıdır” (K.3), “... Ailelerin beden eğitimine yönelik tutumlarının değiştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmalı ...” (K.14), “... Spor faydalarının anlaşılması için okul idaresi ile iş birliği içinde çalışılmalıdır” (K15).

Alternatif ve hizmet bölgelerine uygun program önerileri

“... farklı hizmet bölgelerine ayrılan okullarımız için ayrı ayrı programlar hazırlanabilir” (K.5), “... Programlar tüm coğrafi bölgelerde uygulanacak şekilde oluşturulmalıdır” (K.8).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma kapsamında, Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2018 yılında hazırladığı Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı (5-8. Sınıflar) ve Ortaöğretim Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı (9-12. Sınıflar), beden eğitimi öğretmenlerince değerlendirilmiştir. Araştırma ile elde edilen bulgular bu bölümde tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Araştırmaya katılan katılımcıların 27 ile 45 arasında yaşlarının değiştiği, 4 katılımcının kadın, 12 katılımcının erkek olduğu ve ağırlıklı olarak lisans mezunu (doktora-1, yüksek lisans-4 ve lisans-11) oldukları görülmektedir. Başlangıç ve ileri düzeyde mesleki deneyime sahip olan araştırma grubu (1-18 yıl), hem ortaokul (8) hem de lise düzeyinde (8) görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır (Tablo 1). Bu demografik çeşitlilik, öğretim programlarının değerlendirilmesinde geniş bir perspektif sağlamaktadır.

Araştırmada katılımcıların, “içerik yeterliliği” ve “içerik yetersizliği” bakımından ifade ettikleri görüşleri öne çıkmaktadır. Bu görüşler “Program Yaklaşımları” teması altında ele alınmıştır (Tablo 2). Beden eğitimi öğretmenleri, beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarının yeterliliği ve olumlu yönlerine ek olarak; işlevsellik, gelişim düzeylerine uygunluk, kolaylık, anlaşılabilirlik, temel becerilere dönüklük, güncellik, kapsayıcılık, evrensellik, öğrenci merkezli ve yaparak yaşayarak öğrenme odaklı olma gibi yönlerden yeterli olduğuna ilişkin görüş bildirmişlerdir. Bu görüşler, öğretmenlerin öğretim programlarının temel felsefesi ve genel amaçlarına katıldıklarını göstermektedir. Çağlayan ve Ağgön (2021)’in çalışmalarında, öğretmenlerin programın felsefesi ve genel amaçlarına yönelik olumlu yaklaşımları vurgulanmıştır. Koç ve Çalık (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da öğretmenler, öğretim programlarında öğrencilerin fiziksel, duygusal ve sosyal gereksinimlerinin göz önünde bulundurulduğunu belirtmişlerdir. Tekakpınar ve Tekakpınar (2023)’in beden eğitimi müfredatına ilişkin öğretmen görüşlerini analiz ettikleri çalışmalarında, müfredata ilişkin “amaç”, “içerik”, “öğretim faaliyetleri” ve “değerlendirme” boyutlarında genellikle öğretmenlerin olumlu görüş bildirdiği ifade edilmiştir. Ayrıca, Millî Eğitim Bakanlığı (2020)’nin hazırladığı, Öğretim Programları Değerlendirme Raporu’nda, Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programlarına ilişkin öğretmenlerin, programın genel özellikleri, amacı, içeriği, hedefleri ve uygulama şekilleri hakkında pozitif geri bildirimlerde buldukları belirtilmiştir (MEB, 2020). Bu sonuçlar, mevcut çalışmanın bulgularıyla örtüşmektedir.

Katılımcılar, öğretim programlarının “öğrenci ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlandığını”, “çeşitli beceri ve yetkinlikleri geliştirmeye yönelik olduğunu” bildirmişlerdir. Havadar ve Taşdan (2015) da beden eğitimi öğretmenlerinin görüşlerine başvurdukları araştırmalarında, öğretim programlarının, “spor bilgi ve becerileri kapsadığı”, “öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olduğu”, “toplumsal yaşamın gerektirdiği bilgileri kapsadığı”, “açık ve anlaşılır olduğu” yönündeki katılımcı ifadelerine yer vermiştir. Aynı çalışmada içerik, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme-değerlendirme bakımından da genel olarak uygun olduğu yönünde, mevcut

çalışmamızın sonuçları ile benzerlik gösteren, görüşler paylaşılmıştır (Havadar & Taşdan, 2015). Mevcut çalışmayı destekler nitelikte başka çalışmalar da bulunmaktadır (Koç & Çalık, 2023; Şirinkan & Gündoğdu, 2011; Önal ve ark., 2023). Diğer taraftan, beden eğitimi ve spor dersi için hazırlanmış öğretim programlarında eğitim-öğretim durumları, ölçme ve değerlendirme gibi içeriklerin uyum içerisinde ele alınması gerektiği belirtilmektedir (Hay & Penney, 2013). Katılımcılar tarafından da bu yaklaşıma uygun değerlendirmelerin yapıldığı ifade edilebilir.

Katılımcılar, içerik yetersizliğine ilişkin; gerçek yaşamla uyumsuzluk, açıklayıcı bilgilerin yetersizliği, etik ilkelerin eksikliği, kazanımların yetersizliği, öğrencilerin ilgi ve istekleri ile coğrafi farklılıkların göz ardı edilmiş olması ve programın aşırı teorikte kalması yönünde görüşler paylaşmışlardır. Erdoğan ve Öçalın (2010) çalışmalarında, beden eğitimi öğretmenlerinin, öğretim programlarını tamamen uygulanabilir düzeyde görmediklerini bildirmişlerdir. Yıldız ve Kangalgil (2021) yaptıkları çalışmalarında, bazı kazanımların gerçekleşmesini “hedeflenen seviyeden düşük düzeyde” ve “kazandırılmaz nitelikte” olarak tanımlamışlardır. Ayrıca bu durumu öğretim programlarında fiziksel aktivitelerin azaltılmış olmasının bir sonucu olarak açıklamışlardır. Bu durum araştırmamıza katılan katılımcıların, öğretim programı ile ilgili “kazanımlar yetersiz” ve “aşırı teorik” gibi görüşleri ile benzerlik göstermektedir. Dakıran ve arkadaşları (2011), beden eğitimi bölümünde derse giren akademik personeller ile yaptıkları çalışmalarında, katılımcıların programın kavranılmasına ilişkin olumsuz görüş bildirdiklerini ifade etmiştir. Bu durum, katılımcıların, “açıklayıcı bilgiler yetersiz” yönündeki görüşleri ile tutarlıdır. Millî Eğitim Bakanlığı’nın (MEB) 2020 yılı raporunda öğretmenlerin, beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarına daha fazla açıklayıcı bilginin eklenmesi, duyuşsal becerilerin artırılması ve öğretim materyallerinin zenginleştirilmesi yönündeki isteklerine yer vermiştir (MEB, 2020). Öğretim programlarına ilişkin benzer yetersizliklerin ifade edildiği başka çalışmalarda mevcuttur (Çağlayan & Ağgön, 2021; Demirhan ve ark., 2008). Ayrıca mevcut çalışmada coğrafi farklılıkların gözletilmemiş olmasına ilişkin ortaya çıkan öğretmen görüşleri de önemlidir. Yüksel (1998)’de çalışmasında, Türkiye’de bölgeler arası farklılıkların olduğuna dikkat çekmiş ve merkezi anlayışla hazırlanan programların bölgesel beklentileri karşılamada yetersiz kaldığını belirtmiştir.

Araştırmada katılımcıların BESÖP’nin uygulanmasına ilişkin “fiziksel koşulların yetersizliği” ve karşılaşılan “diğer engeller” bağlamında ifade ettikleri görüşleri “Uygulama Engelleri” teması altında ele alınmıştır. Bu kapsamda sunulan öğretmen görüşleri, salon/saha yetersizliği, materyaller yetersizliği, duyarsızlık, olumsuz iklim koşulları, ders saatinin

yetersizliği konularında birleşmektedir (Tablo 2). Bu tür geri bildirimler, teorik çerçeveden ziyade uygulama aşamasındaki pratik zorluklara işaret etmektedir.

Kul ve Hergüner (2018) tarafından yapılan çalışmada, spor salonu ve tesis yetersizliği, haftalık ders saatinin yetersizliği, uygulama alanlarının eksikliği, spor ekipmanlarının yetersizliği, ebeveyn iletişimi sorunları, öğrencilerin derslere olan ilgisizliği ve diğer branş öğretmenlerinin beden eğitimi derslerine yeteri kadar önem vermemesi gibi sorunlar ortaya konmuştur. Temiz ve Sivrikaya (2021)'da yaptıkları çalışmalarında benzer olarak, beden eğitimi dersinin etkinliğini sınırlayan faktörleri, saha/malzeme ve ders saati eksiklikleri şeklinde sıralamışlardır. Benzer sonuçlara ulaşan birçok çalışma mevcuttur (Avcı, 2022; Demirhan ve ark., 2014; Demirhan ve ark., 2008; Orhan ve ark., 2021; Taşmektepligil ve ark., 2006; Tel ve ark., 2016). Bu araştırmalar, beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarının uygulanmasında karşılaşılan zorluklar ve sorunlar konusunda genel bir fikir birliği sağlamakta ve ana araştırmanın bulgularını destekleyen veriler sunmaktadır. Özellikle spor alanlarının yetersizliği, eğitim materyallerinin eksikliği ve ders saatlerinin yetersiz olması gibi faktörlerin, beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarının etkili bir şekilde uygulanmasını engellediği vurgulanmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2020'de yayımladığı raporda, okulların yetersiz imkânlarına ve altyapı eksikliklerine değinilmiştir. Raporda, öğretmenlerin ve okulların karşılaştıkları zorluklara özellikle dikkat çekilmiş, yeterli araç-gereç ve donanımın bulunmamasının, beden eğitimi ve spor derslerini olumsuz yönde etkilediği ifade dılmıştır. Bu tespitler, beden eğitimi öğretmenlerinin uygulamada karşılaştıkları temel sorunların benzer olduğunu ve bu sorunların çözümüne yönelik etkili adımlar atılması gerektiğini göstermektedir.

Beden eğitimi ve spor öğretmenleri, beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarının amacına ulaşabilmesi için daha fazla açıklayıcı bilginin programda yer alması gibi içerik önerilerinin yanında, paydaş rol ve sorumluluklarının geliştirilmesi, alternatif ve hizmet bölgelerine uygun programların oluşturulmasına dair önerilerini paylaşmışlardır. Bunlara ek olarak, ders süresinin artırılması, materyal eksikliklerinin giderilmesi ve okulların fiziki imkânlarının programı uygulamaya yeterli hale getirilmesine ilişkin öneriler de öne çıkmaktadır.

Sonuç olarak, Beden Eğitimi Öğretmenlerinin görüşlerine dayanan bu çalışma, beden eğitimi ve spor öğretim programlarına yönelik içerik değerlendirmesinin yanında, öğretim programlarının uygulamasına etki eden program dışı faktörlerin anlaşılmasına dair de önemli bulgular sunmaktadır. Araştırma sonucunda, beden eğitimi ve spor dersi öğretim

programlarının işlevsellik, gelişim düzeylerine uygunluk, doğru tespitlerin yapılmış olması, yaşam boyu öğrenme niteliğine sahip olması, ölçme-değerlendirme yaklaşımları gibi özellikleriyle öğretmenlere çeşitli kolaylıklar sağladığı anlaşılmaktadır. Programlar, temel becerilere dönük olması, öğrenci merkezli ve yaparak yaşayarak öğrenme odaklı olması, güncellik, anlaşılabilirlik, kapsayıcılık ve evrensellik gibi olumlu özellikleri bakımından beden eğitimi öğretmenleri tarafından yeterli görülmektedir.

Beden eğitimi ve spor öğretmenleri, öğrencilerin genel ihtiyaçları dikkate alınarak öğretim programlarının hazırlandığını ifade etmişlerdir. Ancak, programların bazı eksiklikleri de vurgulanmıştır. Özellikle programların gerçek yaşamla uyumsuzluğu, açıklayıcı bilgilerin ve kazanımların yetersizliği, etik ilkelerin eksikliği ve programın aşırı teorikte kalması gibi yetersizlikler dikkat çekmektedir. Ayrıca, duyarsızlık, olumsuz iklim koşulları ve altyapı eksiklikleri gibi uygulamada karşılaşılan zorluklar, programların verimliliğini sınırlayan önemli faktörler olarak öne çıkmıştır. Özellikle spor salonu, malzeme ve eğitim materyallerinin yetersizliği, ders saatlerinin azlığı gibi sorunlar, öğretmenler tarafından sıklıkla vurgulanmıştır. Neticede, araştırmaya konu olan beden eğitimi ve spor öğretim programlarının, içerik ve kapsam yönünden yeterliliklerinin olmasına karşın, uygulama açısından ülke gerçekleri ile yeterince uyumlu olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu çalışmanın bulguları, öğretim programlarının geliştirilmesi ve uygulanması için dikkate alınması gereken önemli noktaları ortaya koymaktadır.

Öneriler

Araştırma sonucunda aşağıdaki önerilere ulaşılmıştır:

Fiziksel İmkânların İyileştirilmesi: Okulların spor salonları, eğitim materyalleri ve spor ekipmanları gibi fiziksel imkânlarının modernize edilmesi ve iyileştirilmesi gerekmektedir. Özellikle spor alanlarının genişletilmesi ve kaliteli spor ekipmanlarının sağlanması, beden eğitimi derslerinin daha etkili olmasını sağlayacaktır.

Ders Süresinin Artırılması: Beden eğitimi derslerine ayrılan zamanın artırılması, öğrencilerin fiziksel becerilerini geliştirmek ve sağlıklı yaşam alışkanlıkları kazanmak için önemlidir. Ders saatlerinin artırılması, öğrencilere çeşitli spor ve fiziksel aktiviteleri daha fazla deneyimleme fırsatı sunacaktır.

Çağdaş Teknolojilerin Entegrasyonu: Çağdaş öğrenme araçları ve teknolojilerin entegrasyonu, öğrencilerin derslere daha fazla ilgi göstermelerini sağlayabilir. Bu, dijital eğitim materyalleri ve interaktif öğrenme platformları gibi araçların kullanımıyla desteklenmelidir.

Mesleki Gelişim Programları: Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki gelişim programlarına katılımları teşvik edilmeli ve yeterliliklerinin artırılması sağlanmalıdır.

Öğrenci Merkezli Öğrenme Yaklaşımları: Duyuşsal beceriler ve öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımlarının geliştirilecek öğretim programlarına entegre edilmesi ve öğrencilerin bireysel ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alan bir program tasarımı, onların beden eğitimi derslerinden daha fazla fayda sağlamalarını sağlayacaktır.

Eğitim Politikalarının Gözden Geçirilmesi: Politika yapıcılar, öğretmenler ve okul yönetimleri iş birliği içinde çalışarak bu programları sürekli iyileştirmelidir. Öğrencilerin fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimlerini destekleyecek şekilde öğretim programlarının sürekli olarak iyileştirilmesi, verilen eğitimin niteliğini artıracaktır.

Bu önerilerin hayata geçirilmesi, beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarının daha etkili ve verimli bir şekilde uygulanmasını sağlayacaktır. Öğrencilerin ihtiyaçlarına daha iyi cevap verebilen, güncel ve kapsayıcı programların geliştirilmesi, eğitim kalitesinin artırılmasına önemli ölçüde katkıda bulunacaktır.

KAYNAKLAR

- Arslan, H., & Erail, S. (2023). Yüzücülerin yüzme sporuna başlama nedenleri ve bu spordan beklentilerinin incelenmesi. *Beden Eğitimi Spor Sağlık ve Efor Dergisi*, 3(3), 218-226.
- Avcı, A. (2022). Beden eğitimi ve spor öğretmenleri ve onların sorunları üzerine yapılmış nitel araştırmalardan bir meta-sentez çalışması. *Uluslararası Dağcılık ve Tırmanış Dergisi*, 5(2), 37-51.
- Aygün, Ş. S., Atalay, N., Kılıç, Z., & Yaşar, S. (2016). Öğretmen adaylarına yönelik 21. yüzyıl becerileri yeterlilik algıları ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40 (40), 160-175.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-14.
- Cansoy, R. (2018). Uluslararası çerçevelere göre 21.yüzyıl becerileri ve eğitim sisteminde kazandırılması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 3112-3134.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni* (Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches). M. Butun & S. B. Demir (Edt.). Ankara: Siyasal.
- Çağlayan, G. N., & Ağgön, E. (2021). Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programının temel felsefi ve genel amaçlarına yönelik öğretmen görüşleri. *Anatolia Sport Research*, 2(2), 26-32.
- Çeliköz, N. (2004). Yeni program geliştirme anlayışına dayalı olarak geliştirilen bir program tasarımının öğrenci başarısına etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1).

- Dalkıran, O., Gündüz, N., & Çiçek, R. (2011). Üniversite öğretim elemanlarının ilköğretim beden eğitimi dersleri öğretim programı ile ilgili yayınlanıyor. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(3), 111-118.
- Demirhan, G., Bulca, Y., Altay, F., Şahin, R., Güvenç, A., Aslan, A., ... et al. (2008). Beden Eğitimi Öğretim Programları ve Programların Yürütülmesine İlişkin Paydaş Görüşlerinin Karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 19(3), 157-180.
- Demirhan, G., Bulca, Y., Saçlı, F., & Kangalgil, M. (2014). Beden eğitimi öğretmenlerinin uygulamada karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 57-68.
- Dick, W., & Babadoğan, C. (2019). Öğretim tasarımı ve program geliştirme süreci. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi (JFES)*, 26(1), 177-184.
- Epçaçan, C., & Erzen, M. (2008). İlköğretim Türkçe Dersi öğretim programının değerlendirilmesi. *Journal of International Social Research*, 1(4).
- Erdoğdu, M., & Oçalan, M. (2010). İlköğretim 2. kademe beden eğitimi ders programının değerlendirilmesine ilişkin beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri. *SPORMETRE Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(4), 151-162.
- Erişen, Y. (1998). Program geliştirme modelleri üzerine bir inceleme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 13(13), 79-97.
- Havadar, T., & Taşdan, M. (2015). Beden eğitimi öğretmenlerinin ilköğretim 4.-5. sınıf öğretim programları hakkında görüşleri (Ardahan, Iğdır ve Kars İli Örneği). *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 29-46.
- Hay, P., & Penney, D. (2013). *Assessment in Physical Education: A Sociocultural Perspective*. Routledge.
- Kara, D. A., & Yapıcıoğlu, D. K. (2023, Eylül 20). Öğretmenlerin program çalışmalarındaki rolüne ilişkin öğretmen aday görüşleri. *International Education Congress 2023*. In Conference Abstract Book.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Koç, Y., & Çalık, E. (2023). Ortaöğretim beden eğitimi ve spor dersi öğretim programına yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Scientific Educational Studies*, 7(2), 159-186.
- Kul, M. & Hergüner, G. (2018). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sorunları ve performanslarına etkileri (Sakarya ili örneği). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 971-996.
- Miller, S. (2003). Analysis of phenomenological data generated with children as research participants. *Nurse Researcher*, 10(4), 68-82.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2011). *MEB 21. Yüzyıl öğrenci profili*. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED). Ankara
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2018a). *Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı (5-8. Sınıflar)*. Milli Eğitim Bakanlığı.

- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018b). *Ortaöğretim beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı (9-12. Sınıflar)*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2020). *Öğretim programlarını değerlendirme raporu 2020*. Ankara.
- Milli Eğitim Temel Kanunu. (1973). *Milli Eğitim Temel Kanunu*. Kanun Numarası: 1739 Kabul Tarihi: 14/6/1973 Yayımlandığı R. Gazete: Tarih: 24/6/1973 Sayı: 14574 Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 Cilt: 12 Sayfa: 2342.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (OECD). (2009). *21 st century skills and competences for new millennium learners in OECD countries*. Education Working Papers, 41.
- Orhan, B. E., Uzunçayır, D., & İlhan, L. (2021). Kaynaştırma eğitimi sürecinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüş ve önerileri. *Aksaray University Journal of Sport and Health Researches*, 2(1), 28-49.
- Önal, A., Taş, Z., Filiz, B., & Hergüner, G. (2023). Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı kapsamındaki değerlerin uygulanmasına yönelik öğretmen görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 48(213).
- Resmî Gazete (2012, Nisan 2012). *İlköğretim ve eğitim kanunu ile bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120411-8.htm>
- Saturate Application (2023, Aralık 01). *Simple collaborative qualitative analysis*. <http://www.saturateapp.com>
- Senemoğlu, N. (2007). *Gelişim, öğrenme ve öğretim*. Gönül Yayıncılık.
- Şirinkan, A., & Gündoğdu, K. (2011). The perceptions of teachers in relation to physical education curriculum and instructional plans. *Elementary Education Online*, 10(1), 144-159.
- Şişman, M. (2011). *Eğitim bilimine giriş*. PEGEM Yayınları
- Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2017). *Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine*. http://ttkb.meb.gov.tr/meb_ys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasiprogram.pdf
- Taşmektepligil, Y., Yılmaz, Ç., İmamoğlu, O., Kılıcıgil, E. (2006). İlköğretim okullarında beden eğitimi ders hedeflerinin gerçekleşme düzeyi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(4), 139-147.
- Tekakpınar, E., & Tekakpınar, B. (2023). Evaluation of primary education 4th and 5th grade physical education teaching programs according to teacher's opinions: physical education teaching programs: Teacher's opinions. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 15(3), 134-153.
- Tel, M., Bozkurt, E., & Celayir, İ. (2016). İlköğretim sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersine ilişkin görüşleri. *Sport Sciences*, 11(3), 1-10.
- Temiz, C. N., & Sivrikaya, A. H. (2021). Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Karşılaşılan Sorunların İncelenmesi (Yurt İçi ve Yurt Dışı Değerlendirmesi). *Avrasya Spor Bilimleri ve Eğitim Dergisi*, 3(1), 12-39. <https://doi.org/10.47778/ejsse.891512>
- Tutar, H. & Erdem, A. T. (2022). *Örnekleriyle Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Spss Uygulamaları*. (2. baskı). Seçkin Yayıncılık.

Uluyol, Ç. & Eryılmaz, S. (2015). 21. Yüzyıl becerileri ışığında FATİH Projesi değerlendirmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35 (2), 209-229.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2004). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, (8. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, R., & Kangalgi, M. (2021). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin ilköğretim ikinci kademe beden eğitimi ve spor dersi kazanımlarının gerçekleştirilmesine ilişkin görüşleri. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(40), 2146-2167.

Yüksel, S. (1998). Okula dayalı program geliştirme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(16), 513-525.

Yüksel, S. (2000). Millî Eğitim Bakanlığında program geliştirme çalışmalarının değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24 (24), 501-608.

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir ve Kavramsal Örgü <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Hüseyin Fatih KÜÇÜKİBİŞ
Tasarım <i>Design</i>	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak <i>To design the method and research design.</i>	Burhan ÖZKURT
Literatür Tarama <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak <i>Review the literature required for the study</i>	Hüseyin Fatih KÜÇÜKİBİŞ
Veri Toplama ve İşleme <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Burhan ÖZKURT
Tartışma ve Yorum <i>Discussion and Commentary</i>	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi <i>Evaluation of the obtained finding</i>	Hüseyin Fatih KÜÇÜKİBİŞ
Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment		
Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır. <i>No contribution and/or support was received during the writing process of this study.</i>		
Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict		
Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur. <i>Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.</i>		
Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee		
Bu araştırma, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı 28.10.2022 tarihli, E-60263016-050.06.04-224161 sayılı kararı ile yürütülmüştür. <i>This research was conducted with the decision of Sivas Cumhuriyet University Ethics Committee numbered E-60263016-050.06.04-224161 and dated 28.10.2022.</i>		

Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır.